بویوتموسن قوجاغیندا ایگیدلرسن
ایگیدلیکی سن دنیایا گتیرمیسن
آنایوردو یووامیزسان آذربایجان
محمد اشراقی

آتالار سوزلری

ده یمه منه ده یمه ییم سنه!

ارقش سندن کئچیب!

آزدان آز قیریلار چوخدان چوخ!

گؤبه ییمی کسنده بورا آتیبلار!

نه آچیر نه یاغیر ائله چئزه له ییر!

ککلیگی آزیب!

سککیزیوا دوققوز گتیرمیشم!

جوماسینا بیر سققه!

جانینا بیره داراشیب!

هئچ بیر بیتیم ده یوخدورا!

شالوارینا گیوه دوشوب!

تیلتام ایسلاندی!

قاسدان باسیرسان ائله جیر کی یاماخ توتسون!

بیلمجه لر

او آغاجدا یاشار ، قوزلا فیندیق داشییار ، قوی قوناق گلسین ، هر قیش اونو قوغاجیبم ، دئمه یین کی دَلیسَن : دله ، پورسوق

اوْبادا سولومان ، کنده قارامان : ایت ، خوْروز

اوجا داغدان آلچاق داما اون اَلنر : قار

اوجا دامدان آلچاق داما قار یاغار : الک

اوجاقسیز بیشَن ندیر : پنیر

اوچان بیر قوش گرکدیر ، ایشی یامان کـلـکـدیـر ، دیرمانا جان وئریر ، خرمنده گرکدیر : کولک

اوچ باجی بیر بیرینی قووار : جوراب ایینه لری

اوچ باجیبیق ، آلینی دلیک : چاتما ، قوشما

اوچ باجیبیق اوچوموزونده بـاغـری قـارا : اوجـاق داشلاری

اوچ بولاغی ، بیری شیرین بیری آجی ، او بـیـری شور : آغیز ، قولاق ، گؤز

طنز در امثال و حکم آذربایجان

*هارام وار هارا گئدیم
*هاردا آش اولسا اوردا باشدی
*هامی قورتولموشدو،ایت بورنو ساتان قالمیشدی
*هامی قویون بالاسین ایستـرکـلـه قـویـون شـورون چیخاردار
*هر آنقیرانا آخیر باغلاسان بردام اصفهاناجان طؤلـه اولار.
*هر ایته بیر چؤرک بورجلودور.
*هر قورولدوییان قلیان دئییل
*هر یاراغیم دوزلمیشدی قـالـمـیـشـدی سـاقـقـال داراغیم .

قیاشعرلر

پری لرین ایچینده

رنجدوزان

پری قیزی پریسین آدین پری آی پری
پری لرین ایچینده یوخدور سنه تای پری
هر کسه بیر گوزه للیک باغیشلاییب تانریمیز
هر گوزه للیکدن آمما سنه وئریب پای پری
ساچلارین ساری سونبول کیپریک لرینده بیر اوخ
هر گؤزن بیر دنیزدیر قاشلاریندا یای پری
گوندوز بیر شکیلده سن گئجه لر بیر شکیلده
بیلمیرم گونش دئییم سنه یادا آی پری
خوش اولسون روزگارین بارلی اولسون حیاتین
عومور گونون اولماسین گوروم داها زای پری
اولاجاق دیر سیرداشین پری لرین شاهیدا
بختین آغ دیر گونلری داها بیر –بیر سای پری
یاشاتماییب درویشی فلک بیر گون کدرسیز
خوشدور شنلیک یئتیریب سنه آرزی آی پری

قارا مجموعه شیخ صفی الدین اردبیلی

دکتر حسین محمدزاده صدیق

بؤلوم ۱۰ .
کلمات و تحقیقات

گئچمیش سایی نین آردی و...
کیفیت گنج نامه نی وزیردن بیلدی ، آمما وزیر داخـی تـئـز زامانـدا دونیادان نقل ائتدی و اول گنج نامه پادشاه اولان اوغلانین الینده قالدی .
اول داخی گنج نامه نی کیچی قارداشی الینه وئردی ،آمما اول کـیـچـی قارداشی طلب گنجه مشغول اولمادی. جمیع عؤمرون گنج ناه مـطـالـعـه سینده صرف ائتدی . نه پادشاهلیغا یئتیشدی و نه خود الینه مال گـیـردی . گنج نامه نین مجرد مطالعه سیله مفلیس قالدی .
بیز گلدیک سؤز توجهینه .پادشاه دئدیگیمزدن مراد، حضـرت رسـالـت دیر–علیه السلام –وزیر دئدیگیمیزدن مراد،ائمه معصومین دیر و مشـایـخ عظام دیر. و گنج نامه دن مراد، قرآن دیر وحدیث دیر و مقالات مشـایـخ دیرکی اونو خلاییقه ،تبلیغ ائتمیشلر دیر و هر کیمسه کیم گنج نـامـه نـی مطالعه ائتدی ،گنج طلب ائتدی .لاجرم گـنـجـی تـحـصـیـل ائـتـدی و پادشاهلیغا یئتدی .غنای ابدی بولدو و هر کیمسه کی گـنـج نـامـه نـیـن مطالعه سی ایله اکتفا ائتدی ،گنج طلبینده اولمادی مفلیس قالدی .
اندرین عالم که مخزنهای گنج گوهر است،
گنج خوانان دیگرند و گنج خواهان دیگرند.
واندرین ملکت که دولت سخت آسان می دهند،
بینوایان دیگرند و پادشاهان دیگرند .
بو بئیتین معنی سی بو دورکی : بو عالمده کی عالم ملکوت دور، گـنـج گوهرینین مخزنلری وار. آما اول گنجی اوخویانلار اؤزگه دیر و طـلـب ائدنلر اؤزگه دیر و ملک ده کی دولتی غایت اوجوز وئـریـرلـر ،لـیـک بینوالار اؤزگه دیر و پادشاه لار و اؤزگه دیر، مخزن بولموشلار دیر.
–۱۲–
آییتدیلار حضرت شیخ صفی الدین –قدس سره العزیز –کی ریاضت نـه دیر و نئجه نسنه دیر و مجاهیده نه دیر؟
حضرت شیخ جاوابیندا بویوردوکی :مجاهیده بدنله جهد ائتمک دیـر و حق تعالایا عبادت ائتمک دیر ونفسه مخالیف ائتمک دیر و هوای نفسی ترک ائتمک دیر و ریاضت، حق تعالانین رضاسی ایله خدمت ائـتـمـک دیر و رضای حضرت رسول الله و رضای اوستاد ایله کی مرشـد کـامـل دیر ،عمل ائتمک دیر و ریاضت حقیقی «یئمک »و«اویـنـامـاق »دیـر، ترک ائتمک دیر.

آردی وار

آشنایی با مشاهیر آذربایجان

زندگی نامه کریمی مراغه ای

ادامه از شماره قبل و...
خـانـواده اسـتـاد کـریـمـی:
استاد کریمی از ازدواج با همسر خویش دارای ۵ پسر و جمعاً ۱۱ نوه می‌باشد که همه پروانگان شمع وجود و مریدان درگاه پدرند و هنوز هم که هنوز است تعالیم مرحوم ذاکر در جمع خانواده کریمی حکم‌فرماست.
استاد کریمی در حال حاضر مغازه پدر را براساس علاقه‌ای که به کتاب و اشاعه فرهنگ دارد به کتاب فروشی تبدیل کرده و در قسمتی از کتاب‌فروشی در جایگاه پدر با همان کیفیت و صمیمیت ابوی مرحومش پا برجاست؛ و کرسی کوچکی در انتهای مغازه و در کنار آن سماور نفتی با چند استکان قرار دارد که این مغازه را به مرکز تجمع شعرای مراغه ای تبدیل کرده است. در این مغازه ادبای مراغه دورادور استاد جمع شده و به رهنمودها و سخنانش گوش فرا می‌دهند و می توان گـفـت کـلاسـی است برای نو آموزان مکتب شاعری.
روزهای جمعه هیئت شعرا و نوحه‌خوانان تحت رهبری و ارشاد استاد کریمی هر هفته در منزل یکی از شرکت کنندگان برگزار می گـردد و علاوه بر آن در ایام مبارک ماه رمضان همه شب بعد از افطار در زیر پرچم هیئت مشتاقان جمع می‌شوند و روزهای محرم‌الحرام از اول تا پایان محرم همه روزه مراسم عزاداری ترتیب داده می‌شود که سخـنـان حکیمانه استاد رونق بخش این مجالس می‌باشد.
دوران میان‌سالی و پیری:
استاد کریمی با کبر سن تنی سالم و روحیه‌ای قوی و عزمی استـوار و اراده‌ای آهنین دارد اغلب در سیر و سیاحت است و عقیده بر این دارد که انسان به‌خصوص شاعر همیشه باید سیر و سیاحت داشته باشـد.روی این اصل سالی چند بار با دوستان به شهرها مسافرت می‌کند و هر بار سفرنامه‌های منظومی ره آورد این مسافرت‌هاست که در حال حاضر سفرنامه‌های کریمی در حدود ۳۰۰ صفحه وزیری آماده چاپ می‌باشد که در هر یک از ابیات سفرنامه‌ها دریایی از پند و اندرز گنجانیده شده است. سفرنامه‌های استاد کریمی همه و همه به شهد پند و اندرز آلوده به طنز می‌باشد اما سفرنامه زیارت شام و به‌خصوص اخیراً به مکه مکرمه به شیوه‌ی مذهبی- عرفانی تنظیم و تدوین گردیده است که نه تنها از نظر قدرت بیان بلکه از لحاظ رعایت اصول و قواعد شعری در نوع خود بی‌نظیر بوده و توانسته است عظمت اسلام و کنفرانس اسلامی را در یک تابلوی بسیار گویا مجسم سازد.
با این‌حال متاسفانه این سفرنامه‌ها مانند دیگر آثار استاد همچنان بدون چاپ باقی مانده است.

نسخه های خطی ترکی کتابخانه بزرگ حضرت آیت الله العظمی مرعشی نجفی

نگارش: حسین متقی

به سرپرستی :سید محمود مرعشی نجفی

مفتاح الاسرار =رمل

مؤلف :
ناشناخته
موضوع :
علوم غریبه /زبان :ترکی عثمانی .

آغاز:
«الحمدالله رب العالمین و العاقبه للمتقین و للصلوه و السلام علی محمد و آله ... و بعد بلگل کم بو علم اون ایکی برج اوزره در...»

انجام:
«...احکام کلی بیان ایلدی اول نسنکم ذکر اولندی ؛لا یعلم الغیب ألا الله و الله أعلم بالصواب .»

گزارش متن :
رساله مختصری در علم رمل است که بر اساس عناوین دوازده گانه بروج (سنبله ،حمل ،سرطان و...)و در بخشهای پایانی به صورت سؤال و جواب نگارش یافته است ،ضمنا چند سؤال و جواب هم از خواجه نصیر الـدیـن طوسی (متوفای ۶۷۲ه./۷۴-۱۲۷۳م)نقل شده است .

گزارش نسخه : نوع خط: نستعلیق متمایل به نسخ تاریخ کتابت : سده ۱۳ ه./۱۹ م عنوانها و نشانیها:شنگرف نوع کاغذ : فـرنـگـی تـعـداد برگ :۱۵ (۱۰۵a-۹۰b) تعداد سطر : ۱۵ اندازه متن : ۱۷×۹ س انـدازه جلد :۲۱×۱۵/۵ س نوع جلد :مشمعی [گالینگور]مشکی ؛عطف :تـیـمـاج مشکی.

ویژگیهای نسخه :
درانجام نسخه چند اصطلاح در رمل و اشکال ۱۶ گانه رمل مشاهده مـی گردد .

«شماره ۳۳۸۳ مجموعه »

ایکی قونشو

آخردا تاجر دئدی :
قونشون ایندی که ، اولدی گل چیخاق یولا ، کیمه راست گلسک اوچ نفردن سوروشاق . اگر سن دئیه نی دئسه لـر بـوتـون واریـمـی سـنـه وئریم .من دئیه ن اولسا سنین نه یین وارسا الیندن آلاجاغام . بو شرطه هر ایکیسی راضی اولدی . ایـکـی قـونـشـو یـولا چـیـخـدی .اونـلار آز گئتدیلر .چوخ گئتدیلر ،آخردا بیر اوغلانا راست اولدیلار .اونـدان هلـه چوخ جوان ایدی .
تاجر دئدی :
اوغلوم ،گل سن بیزیم شرطیمیزی کس ،من دئییرم وار –دولـتـی اگـری بوللا ،قولدور لوقلا قازانماق یاخشیدیر .
ایکی قونشو یولا چیخدی .اونلار آز گئتدیلر .چوخ گئتدیلر ،آخردا بـیـر اوغلانا راست اولدیلار .اوندان هله چوخ جوان ایدی .

تاجر دئدی :
اوغلوم ،گل سن بیزیم شرطیـمـیـزی کس ،من دئییرم وار –دولـتـی اگـری بولـلا ،قـولـدور لـوقـلا قـازانـمـاق یاخشیدیر .
آنجاق بو باغبان دئییـر کـه ، انسـان گرک وار–دولتی حـلال زحـمـتـلـه قازانسین .بـیـزیـم هـانسـی مـیـز دوز دئییریک .
اوغلان دئدی :
تاجر آقا ، البته سن دوز دئییرسن .

آردی وار

اینسانلیغی

آرخین دا سویون آخماسا دا بنده نله،
اینسانلیغی ترک ائیله مه رم من سنله.

سوردون کی، نه ائتمیشم سنه، آچ سؤیله،
آرتیق نه دئییم، نئیله مه دین سن منله

طنز شاعرلریمیز

ابوالفضل محمد زاده

ابوالفضل محمد زاده متخلص به ابوالفضل رامیـن در سـال ۱۳۷۴ شمسی در شهرستان اهر متولد شد . وی از کودکی با ادبیات آشنا شده و در قالبهای مختلف شعر سروده اسـت . شعرهای او در اکثر نشریات چاپ گردیده و تـاکـنـون دو مجموعه از این شاعر جوان به چاپ رسیده است . نـمـونـه هایی از اشعار وی را می خوانید :
مئیلین منه یوخدومو؟
شماره آلمایان قیز
اوغلان دوستون چوخدومو؟
شماره آلمایان قیز
حیرصیندن لاپ اؤلورسن
یاندیغیندان گولورسن
اوزوم چوخدور بیلیرسن
شماره آلمایان قیز
یوز قورخسام دا قانوندان
اوزاقلاشمام یانیندان
ائله سنین جانیندان ...!
شماره آلمایان قیز
عیناد اولماز سنین تک
عینادیندان قیز ال چک
خیابانی آز اؤلچک
شماره آلمایان قیز

***قایناق:۶۰۰شاعردن طنز شعرلر کتابی**

آذربایجان ادبیات تاریخنه بیرباخیش

-۷-

مرثیه ادبیاتی

گئچمیش سایی نین آردی و....
دهانین سرینی بیلمزدی عقلیم عشقین اؤیرتدی
عجب دیوانه دیر بیگانه یه افشای راز ائیلر
مخالف زعمینه (گمان)بزم طربده مطرب مجلس
بیر اؤزگه شوریلن باشلار نوا ترک حجاز ائیلر

گؤنول چین سر زولفونده ائتمز ناله بیهوده
قارانلیق گئجه ده محبوب ایلن راز و نیاز ائیلر
حدیث عشق محمودی سوروشما هر ترشرودن
اونو شیرین حکایت ائیله سه حسن ایاز ائیلر

اومیدیم وار یئنه صراف الی آخردا بیر یاما؟
محبت بوته سینده بسکی جان نقدین گداز ائیلر

سون اولاراق فارسجا شعرینی نقل ائدیریک :
کاش از غم زمانه بیاسودمی دمی
دامن ز چنگ حادثه بربودمی دمی
صیاد اگر زبلند بلایم رها کند
آسوده با خیال تو بسرودمی دمی

گو خضر پی خجسته بیابان عشق را
من هم بپای لنگ بپیمودمی دمی
هرگز خیال سوسن و سنبل نکردمی
گردیده بر جمال تو بگشودمی دمی

با این تن بلاکش و این آه آتشین
در بزم عشق لاله ر خان بودمی دمی
اندر طریق عشق تو سود و زیان یکی است
نه در پی زیانم و نه سودمی دمی

بر من مخوان حکایت عشق ایاز را
من عاشق بلاکش محمدمی دمی
بر فرق فرقدان بنهم پشت پای را
گر سر به آستان درت سودمی دمی

از نقد جان براه غمت هر چه کاستم
اندر سر محبتت افزودمی دمی
از خوب و زشت خلق جهان دم غنیمت است
اکنون بدرد هجر تو خشنودمی دمی

رسوای خاص عالم دور او تو کاشکی
دامن بخون دیده بیالودمی دمی
از دیده سیم اشک ببارم بروی زرد
صراف این دراهم معدودمی دمی
راجی : میرزا ابوالحسن راجی (۱۸۳۱-۱۸۷۵ م). تبریزده آنـادان اولموش و کربلا شهید لرینه یازدیغی نوحه لـر و تـورکـجـه و فارسجا غزللرینه و فارسجا غزللریله مشهور اولموشدور.
آردی وار